

ASTA GUSTAFSSONS MÅNGA ANSIKTEN

Med Fria Samhällspartiet hoppades författaren och konstnären Asta Gustafsson vinna riksdagsvalet 1976. På programmet stod krav på lägre skatt, mindre byråkrati, frivillig u-hjälp, billigare vin- och spritpriser och sunda könsroller i familjen. Det var inte första gången Asta Gustafsson väckte uppmärksamhet. På 60-talet hade hon gjort sig känd som porrfilmörfattare under pseudonymen Al Hamster. Hon hade också hunnit med att polisanmäla Ivar Lo-Johansson för misshandel, startat en jultidning, tagit patent på en iskub som föreställde henne själv som sjujungfru, och arrangerat vilda fester i en lokal i Gamla Stan. Martin Kristenson berättar här om en originell kvinna med en lika originell världsuppfattning. Vår historia börjar med en skandalomsusad långfilm om den svenska synden...



Den 28 december 1971 visade TV2 den italienska dokumentärfilmen *Sverige – himmel eller helvete?* från 1968. Trots att filmen hade tre år på nacken var det svensk premiär för denna bisarra skildring av Sverige som en socialistisk mardröm befolkad av sexgalna och självmordsbenägna alkoholister. Beslutet att visa filmen var inte okontroversiellt. Ursprungligen hade Vilgot Sjöman föreslagit TV att köra den som ett pedagogiskt exempel på hur lätt man kan manipulera verkligheten för att skapa en falsk bild av ett folk och en kultur. Hans idé var att TV skulle följa upp Sverige-filmen med den beryktade pseudodokumentären *Africa addio* (1966), som ger en lika förljugen bild av den afrikanska kontinenten. Genom att ställa filmerna bredvid varandra skulle det därmed bli lättare att se hur filmpropaganda fungerar, menade Vilgot Sjöman. Till hans besvikelse vägrade TV att visa Afrika-filmen, som man ansåg alltför magstark och rasistisk för TV-publiken. I stället lät man *Sverige – himmel eller helvete?* ingå i en serie program om Sverige-bilden utomlands.

Att TV-visningen skedde i mellandagarna, när svenska folket just hade firat jul, gjorde det hela extra känsligt. För säkerhets lade TV in en diskussion om filmen i debattprogrammet Julöppet. Där medverkade bland andra Lill Lindfors, som påpekade en lustig detalj, talande för filmens grovt manipulativa berättarteknik: enligt filmen solbadar svenska flickor alltid helnakna, men ändå ser man tydligt på bilderna att de brunbrända flickorna har vita fläckar efter att ha burit bikini.

Inför visningen publicerade kvällstidningarna stort uppslagna artiklar om filmen. De verkade ladda upp för en riktigt gammaldags och lösnummersäljande folkstorm. I Expressen berättade Jonas Sima hur regissören Luigi Scattini fått ett introduktionsbrev från Utrikesdepartementet, som öppnade alla dörrar för honom i Sverige. Han togs emot av greve Sigvard Bernadotte, Skå-Gustav Jonsson med flera, som inte hade en aning om vad för slags film de medverkade i. UD:s presstjänst blev hårt ansatt av journalisterna, och tvingades förklara sitt handlande. ”Vi får inte hindra utlännningar som

kommer hit från att kritisera Sverige”, förklarade man i Aftonbladet. ”Men naturligtvis stöder vi inte geschäft. Vi känner oss inte duperade även om vi trodde det var seriöst inställda personer som skulle filma.”

Blev det då någon folkstorm mot filmen? Ja, det beror på vilken tidning man läser. Enligt Expressen uteblev folkstormen helt, men ska man tro Aftonbladet var det den värsta folkstormen sedan Skäggen 1963:

TV 2 hade räknat med folkstorm. Och räknat fel. Bara hundratalet hörde av sig till Sveriges Radios upplysning – klagomuren – och hade åsikter om filmen. Av dessa tyckte tio att filmen exakt visade dagens svenska samhälle. (EXPRESSEN)

Som väntat: Det blev tittarstorm! TV:s klagomur hade förstärkts – men det räckte ändå inte för alla upprepade tittare som ringde och skällde i går kväll om 2:ans italienska långfilm om Sverige...” (AFTONBLADET).

IN KOMMER ASTA

Det var inte bara filmens bild av Sverige och svenskarna som skapade rubriker. Expressen rapporterade den 28 december att några av filmens statister vädjat till TV att stoppa visningen. I ett telegram till radiochefen Otto Nordenskiöld förklarade en statist att alla medverkande fått skriftligt löfte att filmen aldrig skulle visas i Sverige. TV-ledningen höll fast vid beslutet att visa filmen, men klippte bort några känsliga scener för att skydda namngivna personer.

Dagen efter TV-visningen berättade Aftonbladet om författaren Asta Gustafsson, som planerade att stämma filmbolaget, eftersom hon falskeligen framställdes som kopplerska i filmen: ”Jag var övertygad om att det var en seriös film som verkligen skulle spegla Sverige. Man sa att kungahuset också skulle medverka.”

Filmen visar Asta Gustafsson som värdinna på en sexklubb, som den moraliskt upprörda berättarrösten beskriver på följande sätt:

Viljan att mötas, kanske lite mer privat, inspirerade fru Asta Gustafsson, journalist och författare, att bilda klubben Salomé. Där sysslar man med partnerbyten. Och det

Der Film in Schlagzeilen

SCHWEDEN- HÖLLE ODER PARADIES?

smusslas inte. Man slumpar fram bytena varje gång. Det är som ett lotteri fast med spelkort. /.../ När alla har funnit sin partner beger man sig till filmrummet. Där visas filmer som man i Italien inte ens får nämna.

Enligt Asta Gustafsson hade det italienska filmteamet inte lyckats utverka tillstånd att filma på en riktig sexklubb, och därför låtit arrangera spelscener, där hon tilldelades rollen som klubbvärdinna. Luigi Scattini hade lovat att en av hennes romaner skulle användas som underlag till filmen, något som hon hoppades kunde betyda mycket för hennes framtida karriär. För rollen som värdinna fick hon 1000 kronor och en resa till Rom. När Asta Gustafsson fick se det färdiga resultatet blev hon rasande. I filmen framgick det inte att avsnittet från sexklubben var iscensatt, i stället förklarade berättarrösten att det rörde sig om autentiska bilder från Aastas egen klubb i Stockholm. ”Nu tror många att jag är bordellmamma”, berättade Asta Gustafsson upprört för Aftonbladet. ”För ett tag sedan kom unga psykologer från Paris och ville studera sexlivet på min klubb.”

För Aftonbladet avslöjade Asta Gustafsson att hon bett sin advokat att stämma filmbolaget. Han ansåg det svårt att bedöma vilka utsikter hon hade att vinna en rättegång, men påpekade att amerikanska domstolar brukade utdöma höga skadestånd till dem som oförskyllt utpekats i porr-sammanhang.

Det dröjde några år innan Asta Gustafsson kände sig redo, men i februari 1975 lämnade hon in en stämningsansökan vid Stockholms tingsrätt mot Bengt Bengtsson, svensk representant för Metro-Goldwyn Mayer, som producerat filmen i samarbete med de italienska filmskaparna. I sin ansökan förklarade hon dröjsmålet med att det tagit henne fyra år att återvinna krafterna efter allt det lidande som TV-visningen orsakat:

Jag utpekades oförskyllt som ägare av porrklubb och jag blev kallad vid skändliga öknamn i pressen, på löpsedlar, vid arbetsplatser och restauranger. Vidare råkade jag ut för telefonterror av perversa personer och även min familj har lidit skada. Då min arbetsförmåga blivit väsentligt nedsatt och det av Fox-MGM förorsakade lidandet förlamat min litterära skaparkraft under 4 år får jag yrka att Fox-MGM förpliktas att till mig genast utgiva ett skadestånd beräknat 4 år à 65.000:- vilket gör tillsammans 260.000:-. Därjämte ersättning för rättegångskostnaderna jämte ränta 6% räknat från delgivningsdagen.

Målet togs upp vid Stockholms tingsrätt i maj 1975, men gick aldrig till rättegång. Eftersom ärendet avskrevs finns inte heller några handlingar bevarade. Det enda vi vet om förhandlingarna är det som rapporterades i media. I Dagens Nyheter uttalade sig Asta Gustafsson om bakgrunden till sin

stämningsansökan. Hon presenterade också en del nya uppgifter, som måste ha förvånat de inblandade. Tidigare hade hon sagt att de italienska producenterna lovat att använda sig av en av hennes romaner i filmen, men nu gick hon ett steg längre: ”I 16 år lade jag ner min själ på att skriva en roman om förhållandena på Åland under vinterkriget. Romanen kom ut 1965 och heter *Ön*. På den boken bygger filmen. För det fick jag bara 1000 kronor.”

Hur Asta Gustafsson fick den historien att gå ihop är inte lätt att säga. På vilket sätt byggde *Sverige – himmel eller helvete* på hennes roman? Vad har finska vinterkriget med den svenska synden att göra? Om Aastas uppgifter varit korrekta hade det onekligen rört sig om den grävsta förvanskningen av ett litterärt verk i filmhistorien, men för den som tagit del av både bok och film är det uppenbart att de inte har några som helst beröringspunkter. Någon kvarts miljon från filmbolaget blev det i vilket fall som helst inte. Asta Gustafsson tvingades besviket inse att Sverige inte är samma skadeståndens förlovade land som USA.

Här kunde historien om Aastas kamp mot det stora filmbolaget sluta, som en modern variant av sagan om David & Goliat, om det inte vore för en förbryllande detalj. I maj 1968, det vill säga vid samma tidpunkt som de italienska filmerna befann sig i Sverige, publicerade tre svenska dagstidningar stort uppslagna intervjuer med Asta Gustafsson, där hon stolt berättar om klubb Salomé.

I Göteborgs-Tidningen, som ägnar klubben tre helsidor, får vi veta att Salomé startats redan tio år tidigare av en man i 40-årsåldern som valt att vara anonym, men som hörde hemma i socialgrupp 1 och hade stort samhälleligt inflytande. Officiellt hade klubben bara existerat i tre månader, och som dess språkrör fungerade författaren Asta Gustafsson.

”Jag är på klubben som författare och gäst”, avslöjade hon för tidningen. ”Jag vill skriva en roman om deras problem. Medlemmarna i klubben måste vara diskreta. De kunde annars skada sin karriär. Jag, som författare, behöver inte dölja mitt ansikte.”

Här fanns alltså den klubb Salomé, vars existens Asta Gustafsson så ihärdigt skulle komma att förneka under de följande åren. Hennes beskrivning av idén bakom klubben är som en provkarta över 60-talets tankar om fri kärlek. Hon förklarar sig vara en varm anhängare av gruppäktenskap, en samlevnadsform som hon påstod sig ha provat under ett par års tid – dock utan att själv veta om det. När det gick upp för henne att hennes älskare hade skaffat sig en älskarinna, som i sin tur hade en annan älskare, fick hon först en chock, men insåg vid närmare eftertanke att förhållandet hade sina

SWEDEN...

Where The Facts Of Life Are Stranger Than Fiction!



AVCO EMBASSY
PICTURES presents

Sweden HEAVEN AND HELL

Written and Directed by LUIGI SCATTINI

Photographed by CLAUDIO RACCA • Music by PIERO UMIANI

Narrated by EDMUND PURDOM • AN AVCO EMBASSY FILM

IN COLOR

SEE: "The Love Cruise"! A training trip for turned-on teens! **SEE:** "The Bachelorette Party"! A bride-to-be's last fling! **SEE:** "The Public Library Of Private Thrills"! Government erotic! **SEE:** "Moonlighting Nudes"! Meter-maids by day—models at night! **SEE:** "The Swap Shop"! A trade-in deal for married couples only! **SEE:** "The Polar Bare Club"! The world's most beautiful snow-girls! **SEE:** "Stockholm Strip"! A Haven For Hippies, Where Everything Is Free! **SEE:** "Communal For Survival"! The radiation-proof city beneath a city! **SEE:** "The Eden Of Sweden"! Where Adam finds Eve in naked innocence! **SEE:** "Stockholm's Students"! A love generation that practices what it preaches!



Asta vid dörren till Salomé



Interiör från klubben



Asta drar en vinstlott



positiva sidor. Många äktenskap blir tråkiga efter tio år, förklarade Asta, och för att hålla kärleken vid liv behöver makarna förnyelse. Den funktionen skulle klubb Salomé fylla. Det var dags att göra upp med myten om den eviga tvåsamheten, och i stället se mer realistiskt på problemen. Ett friare samliv innebär också en befrielse för kvinnan, fortsatte Asta Gustafsson, som ville avskaffa svartsjukan och få männen att vara mindre säkra på sina kvinnor: "Åganderätten måste bort. Gemenskapen skall vara total. Om man bör ha gruppsex vet jag ännu inte, men kan man ordna det *skönt* för varandra, så bör man göra det."

På klubben förekom såväl kläd poker som porrfilmvisning, avslöjade Asta Gustafsson. Porrfilmerna beskrev hon som vackra filmer om kärlek, även om hon erkände att en av dem – som handlade om en präst och ett lik – kunde vara lite chockerande. Men filmerna behövdes för att skapa en trivsam atmosfär och få de kvinnliga medlemmarna att lossa på hämningarna: "Kvinnorna är ännu, i början av sin frigörelse, så kalla, att de måste komma i stämning så att de är med på noterna". Däremot fick sprit och droger inte förekomma i klubblokalen. Något krav på partnerbyte fanns inte, försäkrade Asta Gustafsson, det gick bra att komma till klubben enbart för en stunds avspänd samvaro utan sex. I anslutning till den stora samlingslokalen, elegant inredd med soffor, levande ljus, dansgolv och caféservice, fanns tre små kärleksrum dit paren kunde dra sig tillbaka vid behov. Ett av rummen bestod endast av en jättesäng, där de som ville kunde ägna sig åt gruppsex. Över sängen fanns målningar med erotiska motiv, väggarna var skära, gardinerna knallröda.

Klubben uppgavs ha ett 40-tal medlemmar, alla ur de högre socialgrupperna. Äldsta medlemmen var en 64-årig societetsfru från Östermalm, yngsta medlemmen var 25 år. Till Salomé var endast par välkomna, men Asta Gustafsson avslöjade att hon hade planer på att starta en klubb enbart för kvinnor:

"Varje torsdag ska vi träffas. Vi måste ha starka kvinnor i klubben, som kan hjälpa de övergivna. Lära att kärleken inte är mannens privilegium. Vi kan spela kort, sitta ner tillsammans och resonera om våra problem, kanske bjuda in en elegant herrklubb... Vi ska ha en hörna, där medlemmarna får träffa och berätta om sina problem för en psykolog."

Samma år lät Asta Gustafsson publicera en dokumentärroman om klubben, *Som tusen liljor*. Där är hon noga med att understryka sin status som iakttagare, hon skildrar livet på kärleksklubben "Solomio" och intervjuar medlemmarna om deras

erfarenheter och drömmar. Troligen skrevs boken strax efter det italienska besöket, i varje fall anger hon i förordet att ett syfte med boken är att ge utländska läsare en inblick i Sveriges sexvanor och kärleksklubbarnas verksamhet. Hon pläderar också för statliga bordeller som ett sätt att lindra sexuell nöd och få kontroll på veneriska sjukdomar och gatuprostitution. (När hon några år senare startade ett politiskt parti hade hon delvis ändrat uppfattning, och ansåg i stället att bordellbranschen var en uppgift för den fria marknaden.)

I romanen får vi möta klubbmedlemmarna "Porr-Rosa", "pastor Paj från Knepebyn" och playboyen "Chevalier Don Vinström", vi får följa med till klubbens olika avdelningar "Ormrummet", "Experimentrummet", och det illaluktande rummet för "piss- och skitbögar". Vi träffar också klubbmästaren "Guld-Frasse", som verkar ha en ganska ambivalent inställning till sin rörelse:

Här är allt gratis, men gästerna får finna sej i att jag filmar dem under pågående kärlekslekar. Det här är väl för fan ingen välgörenhetsinrättning heller... Jag är den ende i vårt land som ägnar mej åt minoriteterna av ideella skäl. Men jag vill inte arbeta gratis. När jag knullar någon kvinna och samtidigt drar en handtralla åt maken tar jag dubbel taxa.

Vad ska man då tro om den här historien?

Till att börja med bör man ha klart för sig att *Sverige – himmel eller helvete?* inte enbart består av lögner. Mycket i filmen är osant, annat är halvlögner, men en del uppgifter är sanna, även om de ofta förvrängts för att passa filmskaparnas syften. Episoden med det sammanlevande syskonparet i Degerfors som frikändes i en incesträttegång är till exempel en verklig och på sin tid mycket uppmärksam händelse (se Kvällsposten 1967-01-18, Aftonbladet 1968-05-12).

Av Asta Gustafssons uttalanden efter TV-visningen av *Sverige – himmel eller helvete?* kan man lätt få intrycket att klubb Salomé var ett rent påhitt av de italienska filmproducenterna. Det är dock ingen tvekan om att den faktiskt har existerat, och även om Asta Gustafsson varken var dess grundare eller ägare, som påstås i filmen, så fungerade hon som klubbens ansikte utåt. Det står heller ingenting i artiklarna om att man skulle ha lottat ut sexpartners med hjälp av spelkort. Men i övrigt förefaller uppgifterna om klubben vara något så när korrekta. Det ligger därför nära till hands att tro att det italienska filmteamet hade läst tidningsartiklarna om såväl det förälskade syskonparet som klubb Salomé, och sedan tagit kontakt med dem för att få göra ett inslag till filmen. Det låter i varje fall som ett rimligare



antagande än påståendet att regissören blivit så förtrollad av Asta Gustafssons romankonst att han velat filmatisera hennes berättelse om Åland under finska vinterkriget.

Det är lätt att förstå Astas besvikelse över att *Sverige – himmel eller helvete?* inte blev som hon hade tänkt sig, men också tingsrättens bedömning att filmens förvanskningar inte var tillräckligt grova för att leda till åtal.

SÄLLSKAPSMÄNNISKAN

Vem var då Asta Gustafsson? Basfakta är relativt enkla att finna. Hon föddes på Åland den 15 oktober 1930, och kom till Sverige i början på 50-talet. Under många år bodde hon på Söder i Stockholm, där hon bland mycket annat var verksam som konstnär, poet, romanförfattare, tidningsredaktör och politiker. Hon avled i september 1999, 69 år gammal. Sedan blir det svårare. Något heltäckande porträtt av denna sammansatta person går knappast att ge. Vi får nöja oss med de spår hon lämnat efter sig i form av brev, romaner, rättegångshandlingar, tidningsartiklar och radioprogram, liksom vittnesmål från dem som kände henne, vänner och fiender. Jag har efter bästa förmåga försökt bringa ordning i detta myller av ofta motstridiga fakta. Ju längre jag arbetat med den här artikeln, desto mer övertygad har jag blivit om att Asta Gustafsson bäst kan beskrivas med Churchills ord om Ryssland – en gåta inlindad i ett mysterium insvept i ett dunkel. För varje ny artikel eller bok som jag tagit del av har jag tvingats revidera min bild av henne. Vad som är sant och falskt i denna historia överlåter jag därför med varm hand åt läsaren att avgöra.

En första ledtråd finner vi i före detta varietéartisten Gunilla Ekroths memoarer *Gunilla af Halmstad – ett annat liv i Sverige*, som kom 2009. Gunilla träffade Asta genom en gemensam bekant, mångsysslaren i nöjes- och porrbranschen Rolf Inghamn. Under en tid på 70-talet hyrde hon



ett rum i Asta Gustafssons trea på Söder i Stockholm. Det var inte alltid någon behaglig tillvaro, berättar Gunilla när jag pratar med henne i juli 2010. Hon blev genast utsedd till Astas sällskapsdam, och förväntades ställa upp för henne under all sin lediga tid. När Asta hade gäster krävde hon att Gunilla skulle flytta ut ur sitt rum och sova på soffan i stället. Vid ett tillfälle kom författaren Olle Länsberg på besök och hänvisades till Gunillas rum. När hon invände att hon faktiskt betalade hyra för rummet, svarade Asta:

– Har du papper på det?

Gunilla beskriver Asta som en småväxt, blond kvinna i 40-årsåldern, som längtansfullt brukade tala om sin gård Bjällboarvet på Åland. Kring den bildade hon en förening, som man kunde bli medlem i om man betalade Asta 30 kronor. Gunilla gick med, men såg aldrig skymten av någon gård. Däremot var hon en ofta förekommande gäst på Astas många fester, som brukade hållas i klubben ”Allemanskatts” lokaler i Gamla Stan. I memoarerna berättar hon om en fest med häxtema, där hon fick agera offer, medan Asta spelade rollen som översteprästinna:

Jag bars in liggande på en bår i festlokalen, iklädd trosor och behå. Båren ställdes ner mitt bland festedtagarna. Jag låg stilla och kikade försiktigt bakom halvslutna ögonlock. Jag såg Asta närma sig. Hon var klädd i en svart kappa med huva. I handen höll hon något som liknade en stav. Det såg olycksbådande ut. Hon böjde sig över mig och jag såg och kände att hon drog staven fram och tillbaka över min kropp. Det var svårt att ligga still, men jag lyckades behärska mig. En stund senare var häxkonsterna över och jag bars ut till ett angränsande rum. Där fanns en spegel. När jag råkade kasta ett öga i den, studsade jag till. Jag hade långa, grova, svarta streck över hela kroppen. Det såg riktigt otäckt ut. Strecken visade sig senare vara svåra att tvätta bort.

Asta brukade ta med sig Gunilla till Operabaren, där de träffade konstnärer och mediafolk, som hon hoppades kunna dra nytta av. Asta Gustafsson hade ett stort kontaktnät i Stockholm, hon var engagerad i en rad olika projekt, och hade en osannolik förmåga att involvera andra i sina planer. Om planerna sedan rann ut i sanden gjorde det inte så mycket, då var det bara att sparka i gång något nytt i stället. Som entreprenör var Asta Gustafsson mycket reklammedveten, och väl införstådd i hur man skapar rubriker. Journalisten Lars Rabenius har berättat hur Asta passade på att besöka tidningsredaktionerna när deras sommarvikarier tog över för att därigenom lättare kunna få uppmärksamhet för sina projekt.

I slutet på 70-talet försökte Asta Gustafsson arrangera ett ”havets Vasalopp” mellan Sverige och Finland. Ett vikingaskepp skulle byggas, som sedan

under en månadslång seglats skulle ta sig från Sigtuna till Helsingfors. Gunilla Ekroth var själv med på planeringsmötet på Hotell Reisen vid Skeppsbron i Stockholm. Till mötet hade Asta Gustafsson lyckats bjuda in en professor och två ingenjörer från Kungliga Tekniska Högskolan. Vad de tyckte om idén vet vi inte, men något havets Vasalopp blev aldrig av. Det blev däremot många andra av Asta Gustafssons projekt, som vi snart ska få se.

FÖRFATTAREN – POETEN – KONSTNÄREN

Asta Gustafsson var en mångsysslare på kulturens område. Hon gav ut flera romaner och ett par diktsamlingar, de flesta under pseudonymen Al Hamster, och hade även viss framgång som bildkonstnär. Som romanförfattare debuterade hon 1965 med den självbiografiska *Ön* om hennes uppväxt på Åland. Denna osentimentala skildring av det hårda livet på ön i Östersjön, av svarta börsaffärer, lungdot och korruption, väckte stor och inte alltid positiv uppmärksamhet i författarens hembygd, där många kände sig utpekade. Boken är inget litterärt mästerverk, men en ambitiöst upplagd berättelse, som förärdades en välvillig recension i Dagens Nyheter, vars anmälare imponerades av språkets intensitet och poetiska kvaliteter.

Sådana lovord skulle Asta Gustafsson inte bli bortsämd med. Hennes övriga romaner ignorerades i stort sett på tidningarnas kultursidor. Med tiden fick hon i stället ett rykte som porrfilmare, och i många år förföljdes hon av tillmälet ”Porr-Asta”. Själv hävdade hon alltid att hon blivit förväxlad med författarpseudonymen ”Asta Lindgren”, som 1966 publicerat en pornografisk roman med den märkliga titeln *Sadistiskt övergrepp del I-II*. Namnligheten hade fått den porrläsande allmänheten att tro att det var Asta Gustafsson som låg bakom boken, vilket fått obehagliga följder för henne i form av nattliga påringningar från anonyma personer. I januari 1968 kunde Kvällsposten avslöja den riktiga författaren. Hon hette Ann Mari Källström, och var en 23-årig yrkeskvinna från Helsingborg. Fru Källström förklarade för tidningen att det var hennes makes pornografiska intresse som förmått henne att börja skriva porrhistorier. När familjens ekonomi började trassla hade hon kontaktat ett förlag i Vänersborg och erbjudit sin roman. I stället för att klara hushållskassan, blev fru Källström dömd till en månads fängelse på Hinseberg för sin roman (lagen om sårande av tukt och sedlighet avskaffades inte förrän 1971). Asta Gustafsson förklarade sig väldigt lättad över Kvällspostens frikännande.

Men fanns det då ingen sanning i ryktena? Var namnet ”Porr-Asta” helt gripet ur luften? Det beror lite på vad man menar med pornografi. Att Asta Gustafssons romaner är späckade med sexskildringar råder det ingen tvekan om. I förordet till romanen *Bekännelse 67 – min man E-son* (1967) skriver redaktören att ”Al Hamster står i särklass då det gäller att nämna tingen – även älskogens område – vid dess rätta namn”. Så brukar det låta när förlagsredaktörer får kalla fötter och vill dölja sin porrutgivning bakom en litterär fasad. Och några slumpmässiga nedslag i Asta Gustafssons romanproduktion tycks bekräfta misstanken:

– Min dyrkade jätte, får jag en stund blöta er lem med mina läppar skall ni få vad jag sparar just till er – min oskuld.

– Ja, svarade jag. Bered er nu min dyrkade kärleks-gudinna att ta emot min 10-tummare till kärlekskanon. Jag kan inte rå för att min lem är så stor, mitt älskade barn.

Hon svarade:

– Oh, oh, nu känner jag er lem fylla min kropp min ljuva Apollo – du kärlekshemlighetens mästare.

(drömsekvens i *Bekännelse 67*)

Hon vägledde kolven till sitt sköte. Han var ivrig att tränga djupt in i henne. I samma sekund small kolven och han kände sin kropps plåga och vällust när livssaften flödade ur honom. Ännu kunde han höra sig själv böla som ett brunstigt djur när de fuktiga blygdläpparna slöt sig om hans resta elfenbenspjäs.

(*Silkestass*)

Att ryktet som porrskribent enbart skulle bero på en namnförväxling förefaller därför inte särskilt sannolikt. Ändå är det orättvist att reducera Asta Gustafsson till porrförfattare. Hennes romaner är inte lysande, och särskilt *Som tusen liljor* ligger farligt nära ren pornografi, men samtidigt är det uppenbart att hon vill berätta någonting om sitt liv och de människor hon mött – låt vara inom ramen för en högst särpräglad verklighetsuppfattning. Säkert var det också många som blev provocerade av att en kvinnlig författare skrev så öppet om sex, och därför avfärdade henne med ett öknamn.

Sin bildkonst beskrev Asta Gustafsson som en modern form av impressionism. Även på detta område väckte hon en viss respekt hos kritiker. I en utställningskatalog 1977 listade hon sexton utställningar från 1946 och framåt. I sin biografi angav hon konststudier i Paris och Kairo, hon hade illustrerat noveller och bokomslag, och drivit eget galleri. I samma katalog finns också en beundrande text av konstnärskollegan Görel Leijonhielm, då på Nordiska Museet, som skrev om Asta Gustafssons livsbejakande och erotiskt laddade konst: ”Hon är verklighetsnära. Hennes konst har en djup dimension. En stor målare finns ibland oss.”

Som poet var Asta Gustafsson inte lika produktiv, men i hennes dikter finns samma impressionistiska och erotiskt färgade skärgårds-skildringar som i romanerna och målningarna. Titeldikten i samlingen *Tärnor och mås* (1979) åkallar litterära föregångare som Taube och Karlfeldt:

Midsommarmorgon! Med välbehag

efter ett kosmiskt samlag

ligger jag på klippan.

Måsarna väntar på fiskrens

och aborrhuvuden.

Klipporna är skrovliga

och varma.

– Har du sovit gott i natt.

– Det svider i stjärten.

Inte ett segel på Ålands hav.

Jag är i Roslagens famn.

Jag vilar i ett sköte.

Fjärden är mitt

Fostervatten.

Klipporna är varma och skrovliga.

Var finns Svarte Rudolf?

PORRQVINNAN

I sina memoarer återger Gunilla Ekroth en egendomlig episod från restaurang Gyldene Freden i Gamla Stan, dit hon och Asta Gustafsson gått för att äta middag. Plötsligt får Asta syn på författaren Ivar Lo-Johansson, som sitter för sig själv i ett hörn. Hon börjar stirra på honom, och fortsätter ända tills han reser sig upp och går. Då tar Asta med sig Gunilla ut och sätter igång att skugga honom. När han slinker in på en annan restaurang följer Asta efter och fortsätter att stirra.

”Jag fick aldrig veta varför vi förföljde honom”, skriver Gunilla Ekroth. ”Istället sa Asta att det var Ivar Lo som förföljde henne.”

Vad låg bakom detta säregna beteende? Låt oss börja med den novellsamling, *Nunnan i Vadstena*, som Ivar Lo utgav i september 1973. I den ingår en novell med titeln ”En porrkvinna”, som skildrar hur en framgångsrik författare utsätts för utpressning av en kvinnlig porrskribent. Att det är Asta Gustafsson som avses är inte svårt att gissa. I novellen använder sig porrkvinnan av författarpseudonymen ”Kit Lämmel”, en tydlig referens till Asta Gustafssons pseudonym ”Al Hamster”. Kvinnan i novellen uppges bo granne med författaren någonstans i Stockholm. Ivar Lo bodde på Bastugatan 21 och Asta Gustafsson på parallellgatan Tavastgatan 27.

Novellens porträtt av porrkvinnan är långt ifrån smickrande. Hon beskrivs som kortväxt och rättaktigt, varken ful eller vacker, doftlös och till synes

PORR-KVINNA

polis-anmäler känd författare

FÖR ÖVERFALL

HON

kräver honom på 25.000 kronor i skadestånd för överfall och för att han skickat henne ett sedlighetssärnande brev innehållande de grövsta perversiteterna.

HAN

nekar till anklagelsen, påstår att brevet är förfälskat och att hon är ute efter publicitet.

Denna historia från



Asta Gustafsson (Al Hamster) har bl a skrivit böckerna Silkes-tass och Ön.

BEGÄR 25.000 I SKADESTÅND

dagens stockholmska författarvärld blir inte

Asta Gustafsson tungt även med en annan herre som hon under vår intervju kallar "min fäst-

aren som ville ha det fatala brevet. Fru Gustafsson nekar att skicka honom det --

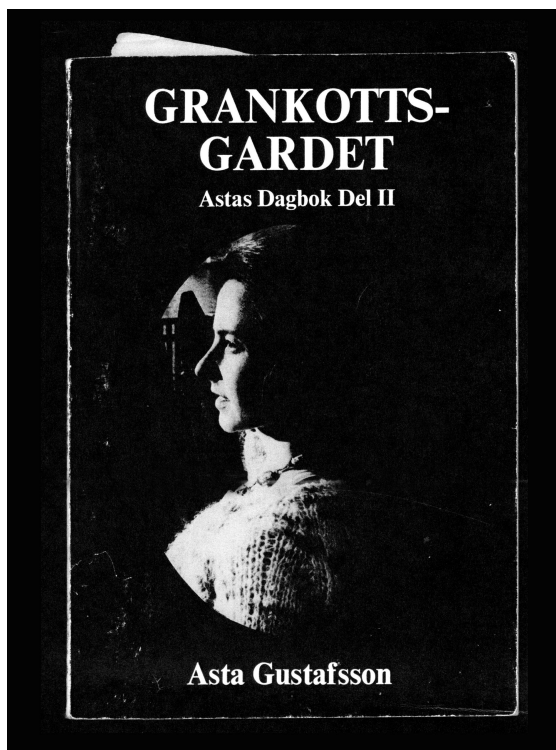
fredagen och samma kväll anmälde Asta Gustafsson polisen för Stockholmspolisens förundersök-

lar för männens erövring, då, och får ofta flina oss i att bli

i total avsaknad av all slags passion. Författaren möter henne första gången hos frisören, dit hon kommit med sin tioårige son. Under väntetiden börjar de prata med varandra, och samtalet kommer in på litteratur. Porrkvinnan berättar att hon också utgivit en roman, och frågar om Författaren skulle vilja läsa den. Han tackar ja, och några dagar senare kommer ett dedicerat exemplar med posten. Det visar sig vara en illa skriven berättelse med många sexskildringar kryddade med de vanligaste könsorden, och upprörande scener med män som misshandlar kvinnor. Men historien röjer ändå något slags berättartalang, och på kvinnans förfrågan erbjuder sig Författaren att läsa hennes nya manuskript. Han besöker henne vid några tillfällen och deltar även i några av kvinnans bjudningar, där han träffar kvinnans fästman, en fränksild ingenjör, och ett stort antal journalister och tidningsredaktörer, som ingår i hennes bekantskapskrets. Vid flera tillfällen försöker kvinnan förgäves para ihop Författaren med någon av sina väninnor. Efter ett tag blir Porrkvinnan alltmer påstridig. Först ber hon Författaren skriva några berömmande rader till baksidestexten på

hennes nya roman. Han avböjer vänligt, men bestämt. När romanen väl släppts berättar Porrkvinnan att hon tänkt hyra häst och vagn för att kunna distribuera boken till alla bokhandlar i Stockholm. Hon undrar därför om Författaren har lust att köra ekipaget genom staden iförd en kuskmössa med en mässingsskylt som bär inskriptionen "Kit Lämmel". Han avböjer även detta erbjudande.

En tid senare genomgår Porrkvinnan en blindtarmsoperation. När hon kommer tillbaka från sjukhuset kontakter hon Författaren angående ett obscen brev, som hon fått med posten under sin bortovaro. Det är handskrivet och undertecknat med Författarens namn. Han nekar till att ha skrivit något sådant brev. När han några dagar senare går hem till henne för att återlämna hennes manuskript för hon återigen det mystiska brevet på tal. Hon visar det för Författaren, som konstaterar att det är skrivet med en helt annan handstil än hans egen. Kvinnan pendlar mellan att anklaga Författaren för breven och att frikänna honom från misstankar. Han vädrar utpressning, och ber kvinnan riva sönder brevet, alternativt skriftligen intyga att



brevet inte är från honom. När hon vägrar reser han sig upp och går därifrån. Några dagar senare gör Porrkvinnan en polisanmälan mot Författaren för hemfridsbrott och grov misshandel. Kvinnan påstår att hennes operationssår gått upp till följd av misshandeln, och kräver Författaren på 25 000 kronor i skadestånd. Nu följer en mardrömsperiod för Författaren med polisförhör och skandalskriverier i pressen. Kvinnan uppger för tidningarna att Författaren upprepade gånger har friat till henne, och fyller på med detaljerade skildringar av hur den påstådda misshandeln gått till. Till slut beslutar Åklagarmyndigheten att lägga ner utredningen, då brott ej kan styrkas. Därmed är saken utagerad ur rättslig synpunkt, men för Författaren är historien långtifrån slut. I allmänhetens ögon är han fortfarande skyldig, enligt maximen "ingen rök utan eld". Någon månad senare dyker plötsligt en stort uppslagen artikel upp i en kvällstidning. Där gör Porrkvinnan en helomvändning och förklarar att Författaren är oskyldig till att ha skrivit brevet. Hon har gjort en egen utredning och kommit fram till att den skyldige i själva verket är hennes före detta fästman, som förmodligen handlat av svartsjuka. Om den påstådda misshandeln och efterföljande polisanmälan står det ingenting i artikeln. Ytterligare en tid senare mottar Författaren ett lyxtelegram med Sveriges flagga och texten "Kit Lämmel älskar dig", samt ett telefonnummer, som han väljer att inte bry sig om.

Så långt Ivar Los syn på konflikten. Asta Gustafsson gav sin version i flera olika samman-

hang, som föga överraskande skiljer sig kraftigt från hans. Redan 1967 skildrade hon historien i romanform, en satirisk nyckelberättelse betitlad *Lokatten*, och nio år senare återkom hon till bråket i sin självbiografi *Astas dagbok del II: Grankottsgardet*. Mycket av det yttre skeendet är detsamma som i Ivar Los novell, men varje episod färgas av Astas högst egna världsbild, där lömska ränker och konspirationer lurar i varje hörn. Precis som hos Ivar Lo sker det första mötet hos frisören, dit Asta Gustafsson gått för att få sin son klippt. Något som däremot inte återfinns i Ivar Los redogörelse är påståendet att denna frisersalong skulle ha varit en skvallercentral för de manliga kunderna. Enligt Asta Gustafsson avslöjade hennes dåvarande make detaljer ur parets intima liv för frisören, som sedan förde historierna vidare till Ivar Lo, som i sin tur arbetade in dem i sina romaner. I Ivar Los roman *Astronomens hus* (1966) ansåg hon sig porträtterad som kärleksgudinnan Diana, medan hon i *Elektra: kvinna år 2070* (1967) – skriven efter det påstådda överfallet – reducerats till sköka. Att hon själv i romanen *Lokatten* beskyllt Ivar Lo för att anlita spökskrivare, och bara intressera sig för rika och adliga kvinnor som han ville härska över, tyckte hon däremot inte var så mycket att bråka om.

I *Grankottsgardet* skriver Asta Gustafsson att Ivar Lo friade till henne under en resa till Helsingfors. Hon tackade nej, men lovade som tröst att presentera honom för några av sina väninnor. Ivar Lo var ute efter långa kvinnor med vaggande höfter, som han kallade "ormkvinnor", hävdar hon i sin bok.

Asta Gustafssons skildring av Ivar Los besök i hennes lägenhet skiljer sig på nästan alla punkter från den i "En porrkvinnor". Hon beskriver hur han står utanför hennes dörr, vit av ilska:

- Hur är det fatt? Är du sjuk? frågade jag förskräckt.
- Oh, det ska du fråga – din förfallna, ruttna sköka.
- Över en hora borde man förstås inte häpna, morrade han och skrev det senare i en av sina romaner.
- Innan jag hunnit avstyra det, rusade han in genom dörren. Han slog vilt ut med armarna, så jag höll på att falla baklänges.
- Han rev i det ena sammetsdraperiet så det lossnade. Hans framfart påminde om en noshörnings flykt i sumpmarker...
- Nå, fram med knullbrevet du surrade om i telefonen i morse – eftersom det var undertecknat med mitt namn, tillhör det mej nu, sa han barskt.

Den enda likheten mellan de båda versionerna är Asta Gustafssons ambivalens inför breven. Hon pekar aldrig direkt ut Ivar Lo som författare till breven, men verkar heller inte kunna frigöra sig från tanken att han har ett finger med i spelet, oklart hur. Ibland misstänker hon sin nye fästman, men konstaterar samtidigt att handstilen mera liknar den

som hennes döda pojkvän på Åland hade. Oroligt frågar hon sig om pojkvännen trots allt är vid liv – eller om han reinkarnerats i den nye fästmannen.

Både Ivar Lo och Asta Gustafsson beskriver Ivars försök att få Asta att skriva ett intyg att hon inte anklagar honom för brevet, men där upphör samstämmigheten. I Asta Gustafssons tolkning är Ivar Lo desperat och hotfull: ”Du misstänker väl inte mej, din sabla sugga.” Hos Ivar Lo går det betydligt fredligare till. Lugnt och metodiskt föreslår han henne tre alternativa handlingsätt – riva sönder brevet, anteckna på brevet att det är en förfalskning, eller författa ett intyg som fritar honom från beskyllningen. Asta Gustafsson godtar inget av dem, och förklarar att hon vill tänka över saken.

I Astas version fortsätter mötet med att Ivar Lo spottar och fräser, knuffar ner henne mot sängen så att hon känner smärtorna från operationssåret, och river runt bland hennes ägodelar i hysterisk jakt på brevet. När han inte hittar det rusar han därifrån.

Där slutar Astas skildring av händelsen. Hon skriver några sidor om sina funderingar kring brevet och dess avsändare, och nämner hur hon får upp ett spår som pekar i riktning mot fästmannen. Hon påstår sig också ha fått (aldrig redovisade) bevis för att fästmannen, som var teleingenjör, avlyssnat hennes telefon. Om sin polisanmälan mot Ivar Lo för misshandel skriver hon däremot inte ett ord. I stället får vi en helt ovidkommande skildring av hur hon reser till Falsterbo för att vila upp sig och får syn på Ernst-Hugo Järegård, som ligger och solar sig på stranden.

Det är uppenbart att denna historia gick Ivar Lo-Johansson djupt till sinnes. I Ivar Lo-arkivet, som förvaras på Carolina Rediviva i Uppsala, finns förutom ett antal brev från Asta Gustafsson även en bunt tidningsartiklar, som författaren klippt ut och sparat. Materialet tycks i stort bekräfta de uppgifter som Ivar Lo ger i sin novell. Här finns de stort uppslagna artiklarna om ”porrkvinnan” som kräver den kända författaren på 25 000:- i skadestånd. I en artikel i Expressen förklarar Asta att romanen *Lokatten* var resultatet av polisens uppmaning till henne att skriva ner så mycket som möjligt om händelserna för att kunna göra en utförlig anmälan. Polisen uppges dock vara mycket skeptiska till hennes uppgifter. I Göteborgs-Tidningen uttalar sig Ivar Lo-Johansson anonymt, och beskriver Asta Gustafsson som en opålitlig och publicitetshungrig kvinna, vars berättelse är uppdiktad från början till slut. Asta förklarar däremot att Ivar Lo friat till henne, men att hon avböjt på grund av ålderskillnaden.

Genom artiklarna kan vi också följa historiens tidsschema. I början av november 1966 blev Asta Gustafssons polisanmälan mot Ivar Lo offentlig. Knappt tre månader senare går hon ut i Aftonbladet och ber Ivar Lo om ursäkt: ”Förlåt mej, Ivar Lo Johansson för att jag misstänkte dej” står det i rubriken. Nu säger hon sig ha avslöjat författaren till de obscena breven med hjälp av en grafolog, som utpekade den före detta fästmannen, en 51-årig försäljningschef i Stockholm. I artikeln nämner Asta inte ett ord om det påstådda överfallet och den efterföljande polisanmälan – precis som Ivar Lo beskriver det i sin novell.

Även breven från Asta Gustafsson känns igen från Ivar Los beskrivning. I ett odaterat brev förutspår hon att breven kommer att bli ett framtida studieobjekt:

Ivar!

Tydligen får jag väcka åtal mot dig för misshandel.

En dag kanske breven med Ivar-Lo ligger i en monter för allmänt beskådande. Tyvärr blev de över tjugo innan eländet var slut och jag var till bristningsgränsen slut.

Tack för att du underrättade mig om att boken snart kommer ut.

Syrliga hälsningar

Asta

Den 1 december 1966 skriver Asta försonligt: ”Ber om ursäkt för allt om brevet. Har kommit till klarhet om att du inte har skrivit det. Jag skall nu åka till Spanien för att vila.” Den 6 april 1967 meddelar hon att hon utfäst en belöning på en gratis vistelse för två personer i hennes sommarstuga på Åland för den som kan avslöja den ”perversa brevskrivaren”. Den 2 maj 1967 är tonen en annan, i ett långt och förvirrat brev förebrår hon Ivar Lo att han inte hjälpt till med att bringa klarhet i affären. Hon avvisar ryktet att hon själv skulle ha skrivit breven, och hotar att publicera dem i en avslöjande självbiografi om inte Ivar Lo hjälper till att finna den skyldige. Hon avslutar med en förhoppning om att han ska förstå hennes lidande, på samma sätt som hon kan förstå att han också ”haft det besvärligt”.

Slutligen ingår i Ivar Lo-arkivet det lyxtelegram från Asta, som finns omnämnt i novellen ”En porrkvinna”. Texten lyder: ”Hamster älskar dig”, följt av ett telefonnummer – samma ordalydelse som i Ivar Los berättelse. Telegrammet är daterat 3 mars 1967.

Ivar Lo hade dock inte behövt oroa sig för att bråket med Asta Gustafsson skulle svärta ned hans rykte. När *Nunnan i Vadstena* släpptes 1973 var det få recensenter som var bekanta med vad som hade hänt sju år tidigare. De flesta behandlade historien som renodlad fiktion, några gissade sig till att

historien hade verklighetsbakgrund, men endast en drog sig till minnes hur författaren valsat runt i spalterna på 60-talet som "förment aggressiv adorator av en porrskrivande kvinnlig signatur" (Bengt Hallgren i Expressen). Recensenterna tolkade novellen som en allmängiltig skildring av individens utsatthet i mediasamhället, och intresserade sig inte för Porrkvinnans verkliga identitet. Att Ivar Lo-Johanssons heder aldrig ifrågasattes förklarade Asta Gustafsson med författarens kontakter i socialdemokratins toppskikt: "Ingen vågade trotsa eller säga emot den gamle socialdemokraten, som själv betraktade sig som ett geni." För egen del ansåg hon att den maktfullkomlige Ivar Lo förstört hennes chanser att någonsin kunna bli en etablerad författare. En plats i den svenska litteraturhistorien fick hon i alla fall, fast kanske inte på det sätt som hon hade hoppats.

PORR-ASTA

Historien om Asta Gustafsson utspelar sig till stora delar på polisstationer, advokatkontor och i rätts-salar. Processerna avlöste varandra i strid ström. Oavsett ämne får man det bestämda intrycket att konflikterna var hennes livsluft. Knappt hade målet mot Metro-Goldwyn-Mayer lagts ner förrän hon inledde ännu en förtalsprocess. Den här gången gällde det en artikel i den göteborgsbaserade publikationen Aftonposten. Det var en så kallad helgtidning, en numera utdöd tidningsform, som endast utgavs på de storhelger, då inga andra tidningar fanns till försäljning. Dessa var i bästa fall ointressanta, i sämsta fall sensationistiska, illa skrivna och dåligt korrekturlästa. Aftonposten tillhörde den senare kategorin.

I första maj-numret 1974 uppmärksammade tidningen Asta Gustafssons nystartade politiska parti. Nyheten toppade förstasidan med den braskande rubriken "PORR-ASTA blir aldrig en svensk GLISTRUP!". På sidan fyra återfanns sedan en hafsigt hopkommen artikel, som mest verkade bygga på uppgifter ur gamla tidningsnotiser. Signaturen Irving räknar vällustigt upp alla de bråk och konflikter som Asta Gustafsson varit inblandad i de närmast föregående åren. Han nämner hennes anklagelser mot en känd författare, "som har ett dubbelnamn med anknytning till djurriket", och tillägger att det inte är det enda misshandelsmål hon dragit igång. Efter en Mallorca-semester hade hon utan resultat stämt en servitör från Göteborg för övervåld. I artikeln påstås Asta Gustafsson dessutom vara portförbjuden på Åland, efter att hon angripit de styrande i porr-romanen *Ön*. Slutligen kunde Aftonpostens reporter inte avhålla sig från att

ta upp den italienska skandalfilmen om Sverige: "Asta har väl senare fått en viss vana i att förmedla partners önskingar, då hon varit föreståndarinna på en Kärleksklubb i centrala Stockholm, om vilken det också förekommit reportage i TV."

På den här typen av skandaljournalistik kan man reagera olika. Många skulle kanske nöja sig med ett tillrättaläggande i efterföljande nummer. Asta Gustafsson valde att slå tillbaka på sitt högst speciella sätt. Hon begärde och fick genmäle i Aftonpostens midsommarnummer 1974. Tidningen valde att publicera hennes maskinskrivna brev i faksimil på en halvsida. Där kunde de alltmer förbryllade helgtidningsköparna läsa:

Åland vill ha mig hem igen.

Mitt halva hjärta tillhör Åland, en fjärdedel partiet, och den andra fjärdedelen den svenska man från Bohuslän som jag hoppas skall bli min kronprins i partiet.

Se rättsutdrag. Jag har aldrig haft någon klubb och aldrig skrivit pornografi.

Åland vill ha en egen havsfru som Danmark har.

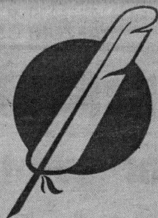
Asta Gustafsson skall bli modell till en sjöjungfru som sitter på en sten strax intill Svinö, infarten till Mariehamn.

Asta Gustafsson

Till detta besynnerliga försvarstal fogade Aftonposten en redaktionell kommentar som i stället för att kommentera kritiken presenterade ännu fler häpnadsväckande uppgifter om Porr-Asta. Bland annat avslöjade man att hon tagit världspatent på en iskub i form av en sjöjungfru med bar överkropp och hennes egna anletsdrag. Enligt tidningen hade Asta själv formgivit iskuben, och gjort reklam för den i Europa med affischer och vykort. I hennes planer uppgavs också ingå ett internationellt kasino och en turistanläggning på Åland. Sanningshalten i dessa påståenden är inte lätt att avgöra, men nog låter det som ganska typiska Asta Gustafsson-projekt.

Nu var inte Asta Gustafsson den som nöjde sig med en simpel dementi. Hon följde upp med en stämning mot Aftonposten på 65 000 kronor. Den ledde till en tryckfrihetsrättegång i Göteborgs tingsrätt, där Asta via sin advokat Lennart Hane avvisade samtliga påståenden i Aftonpostens artikel: hennes böcker var dokumentära skildringar utan inslag av pornografi, hon hade aldrig försökt hitta en kvinna åt någon känd författare, hon hade inte varit värdinna för någon kärleksklubb, och hon var mycket välsedd på Åland av såväl befolkning som myndigheter.

Vad epitetet "Porr-Asta" beträffar hänvisade advokat Hane till den sedan länge klarlagda förväxlingen med pseudonymen "Asta Lindgren" och romanen *Sadistiskt övergrepp del I-II*. Att



PORR-ASTA blir aldrig en svensk GLISTRUP!

— Se sidan 4 —

Dvärgen Tove fick ett MIRAKELBARN!



Aftonposten nu återigen utpekade Asta Gustafsson som porrförfattare ansåg han därför vara förtal, som vållat henne "stort lidande och betydande avbräck i hennes konstnärliga verksamhet". Det var således andra gången på kort tid som Asta Gustafsson hävdade att hennes författarskap tagit skada av lögnaktiga angrepp.

Aftonpostens advokat höll fast vid påståendet att Asta Gustafsson var porrförfattare. Hon hade visserligen ingenting med romanen *Sadistiskt övergrepp* att göra, men i hennes egen produktion fanns gott om pornografiska inslag, menade han. Inför juryn lästes valda delar ur Astas roman *Silkestass* upp, varpå frågan om hur pornografi ska definieras dryftades. Som så ofta i sådana här sammanhang fastnade diskussionen i den omöjliga gränsdragningen mellan erotik och porr. Försvaret ansåg att artikelförfattaren var i sin fulla rätt att kalla Asta Gustafssons sexskildringar för porr, utan att det för den skull innebar förtal.

Asta Gustafsson förnekade också att hon någonsin förestått en kärleksklubb i Stockholm. Som vanligt talade hon tyst om sitt engagemang i klubb Salomé, och Aftonpostens advokat verkade inte heller känna till det. Han hänvisade i stället till TV:s visning av *Sverige – himmel eller helvete?*, och förklarade att tidningen handlat i god tro.

Dom i målet föll den 18 november 1975. Aftonposten friades på alla punkter, och Asta

Gustafsson ålades att ersätta tidningen för deras rättegångskostnader. I stället för det begärda skadeståndet på 65 000:- blev hon nu 3000:- fattigare.

Man kan inte låta bli att undra över hur Asta Gustafsson, som så envetet slog ifrån sig alla kopplingar till porrbranschen, ständigt lyckades hamna i bråk om sexklubbar, snuskiga brev och porrböcker. Förvirringen kring hennes person är förvisso begriplig. Det är inte lätt att bli klok på någon som ena stunden skriver en dokumentär porrbok om sina erfarenheter från en sexklubb för att i nästa stund polisanmäla alla som säger att hon skriver porr och driver sexklubb. Själv såg hon sig alltid som ett oskyldigt offer – att hennes egen verksamhet skulle ha något med saken att göra ville hon inte kännas vid.

Ibland skyllde Asta Gustafsson sina problem på politiska motståndare. I en kommentar till sin lämpligt betitlade oljemålning "Asta Gustafssons förlorade heder" antyder hon ett konspiratoriskt samband mellan pseudonymen "Asta Lindgren" och filmen *Sverige – himmel eller helvete?*. Hon ansåg att korrupperade journalister medvetet blandat ihop henne med författaren till *Sadistiskt övergrepp del I-II* och drivit kampanjen vidare i alla medier: "Namnet Porr-Asta såldes som en dalahäst från Sverige. Vem det var spelade ingen roll. Den svenska radion och televisionen tog till vara statens



intressen. I stället för att rentvå mig gjordes fabulösa TV-program.”

När Asta Gustafsson bestämde sig för att gå in i politiken var det därför följdriktigt att hennes privata fälttåg gick hand i hand med hennes kamp mot statens överhöghet.

PARTILEDAREN

Under 70-talets första år var det goda tider för missnöjespolitiker i våra nordiska grannländer. Danmark hade Mogens Glistrup, vars Fremskridtsparti rönt stora framgångar i det danska valet 1973. I Norge hade Anders Lange erövat fyra mandat i stortinget med sitt självbetitlade Anders Langes Parti, och i Finland fanns Veikko Vennamo med sitt Landsbygdsparti.

Hemma i Sverige satt Asta Gustafsson och drömde om att få leda ett eget parti. Hon hade börjat som socialdemokrat, men fått nog av det hon upplevde som pampvälde och maktfullkomlighet. Hösten 1973 kände hon att tiden var mogen för något nytt. Tillsammans med några likasinnade bildade hon Fria Samhällspartiet, vars huvuduppgift var att försvara den enskildes rätt mot en växande skattebyråkrati. Partiprogrammet bestod av åtta kortfattade och lättbegripliga punkter:

lägre skatt
mindre byråkrati
frivillig u-hjälp – ta från oljeschejkerna
lägre vin- och spritpriser
reklam i TV
bevara monarkin
avdragsgilla fackföreningsavgifter
stöd åt hemmamödrarna – rättvisa åt kvinnorna – sunda könsroller i familjen'

Senare tillkom också krav på att behålla mellanölet, ett billigt folkförsvar, utbyggd kärnkraft, samhällslön och fri abort. På en presskonferens i april 1975 utvecklade Asta några av punkterna. Kravet på

lägre vin- och spritpriser grundade sig i en omsorg om skärgården, förklarade hon. Eftersom svenskarna måste resa till Mallorca för att få en billig fylla tvingas pensionaten i skärgården att lägga ner. Billigare brännvin skulle göra det möjligt att suppa i havsbandet igen. Kravet på TV-reklam motiverades med att det skulle ge Sveriges Radio råd att sända för- och eftermiddagsprogram, så att hemmafruarna fick något att titta på medan de handarbetade. Hur partiet skulle kunna plocka oljeschejkerna på pengar till u-hjälpen och vad som menades med ”sunda könsroller” fick dock aldrig sin förklaring. Redan på detta tidiga stadium stod det dock klart att Fria Samhällspartiet i hög utsträckning fungerade som språkrör för Asta Gustafssons privata kampanjer. På partistämman i juli 1975 utsågs en kommitté som skulle ta itu med de tidningar som publicerat lögnaktiga artiklar om henne. Partiet drev också frågor som låg Asta Gustafsson varmt om hjärtat, t ex kravet på ett självständigt Åland. Vid partistämman 1975 röstade tio medlemmar av fjorton mot invandring, men frågan tycks inte ha engagerat Asta Gustafsson nämnvärt – den är följaktligen mycket sparsamt omnämnd i partiorganet Sanningen, och nästan aldrig av Asta själv, som i stället protesterade mot ett beslut att utvisa iranska studenter till shahen 1976.

Arbetet med partiet intensifierades inför riksdagsvalet 1976. Som vanligt med nybildade partier hörde allsköns politiska lycksökare av sig och ville bidra med tankar och idéer. I sina memoarer berättar Asta Gustafsson om några av dem:

En ingenjör från Lidingö sände mig 200 kronor och ville dela upp livet och politiken i trianglar. Något besvärad tackade jag nej.

En dag ringde en sågverksägare från Uppsala. Han hade sitt sågverk i Norrland. AMS hade investerat 12 miljoner. Mannen upplevde staten som ett surt gungfly och ett träsk, där miljonerna bara försvann, bl. a. ett par miljoner till honom själv. Enda villkoret att han skulle delta som samhällskritiker och ställa upp med en nationalekonom var att han på mina möten skulle få ha lösskägg och presenteras som herr Johansson.

Mera u-hjälp. Helst i form av kondomer. P-piller som kan drickas i te.

En storbonde från Norrtälje-trakten hade lyckats få ett 50-tal bönder med i sin lokalavdelning och han ville på en gång minska antalet innevånare i Sverige till 1 miljon. Pensionärerna skulle sändas till Afrika med förtur för dem som lovade att aldrig komma tillbaka.

Asta förklarade att hon till en början hade svårt att hantera alla dessa konstiga förslag, men att hon ganska snart utarbetade ett system: knäppgökarna hänvisade hon till Per Ahlmark, medan hon själv

behöll de seriösa idéerna. Vilka dessa seriösa idéer var får vi däremot inte veta.

Asta Gustafsson var långt ifrån ensam om att vilja leda en svensk skatterevolt. Det fanns en rad små partier med fantasifulla namn som De skatte-trötta parti, Opinionspartiet, Tidskatt och FN-partiet. Det sistnämnda var det mest kända eftersom det leddes av skidåkaren Sixten Jernberg. Namnet kom sig av att partiet återopade FN-stadgan som grund för sin politik. Ordförande i De skatte-trötta parti var taxichauffören Rolf Pettersson, som också hoppades på att bli en svensk Glistrup. ”Det tror du bara, din lilla skit”, svarade Asta, som vakade över sina konkurrenter som en hög. Pettersson blev senare aktiv i Fria Samhällspartiet, och medverkade som skribent i partitidningen Sanningen. På 80-talet startade han närradiostationerna Öppet Forum och Stockholmskanalen, som flera gånger fälldes för hets mot folkgrupp. Opinionspartiet leddes av Lennart Nyberg, som vid 1985 års val försökte ta sig in i riksdagen via en så kallad ”spränglista”, där Nyberg satts upp på moderaternas valsedel direkt efter Ulf Adelsohn. 1988 och 1991 försökte han sig på liknande kupper, i det senare fallet under den nya partibeteckningen Landsekonomena. I en intervju i tidningen Frihet 1985 sammanfattade Nyberg sin invandringspolitiska ståndpunkt med orden: ”Jag tycker inte att Sverige ska importera folk. Vi kan ju pippa ihop folk själva. Jag känner mig själv fullt kapabel att lägga mig på min kärring och göra barn.”

Den viktigaste inspirationen och förebilden för svenska missnöjespolitiker var utan tvekan Mogens Glistrup. Han reste till Sverige vid ett flertal tillfällen för att ge tips och råd åt sina lärjungar. I april 1979 besökte han ett av de fyra (!) konkurrerande partier som gjorde anspråk på att vara ett svenskt Framstegsparti. När han kom tillbaka till Sverige i november 1980 möttes han av äggkastning från demonstrerande punkare, och fick inleda sitt föredrag med ägggröra i ansiktet. 1991 fick han själv besök av Ian Wachtmeister och Bert Karlsson inför bildandet av Ny demokrati.

Den första som bjöd in Glistrup till Sverige var dock Asta Gustafsson. Det skedde redan i mars 1974 när Fria Samhällspartiet och de ovan nämnda småpartierna försökte slå sig ihop till en gemensam organisation. Mogens Glistrup anlände under stort mediapådrag till Stockholm för att hålla föredrag på restaurang Zanzibar på Kungsgatan (numera jazzklubben Fasching) i samband med missnöjespartiernas stora vårfest. Där hälsades han välkommen av en rad förhoppningsfulla partiledare med Asta Gustafsson i spetsen. Att hon lyckats samla denna bångstyriga skara politiker under sitt



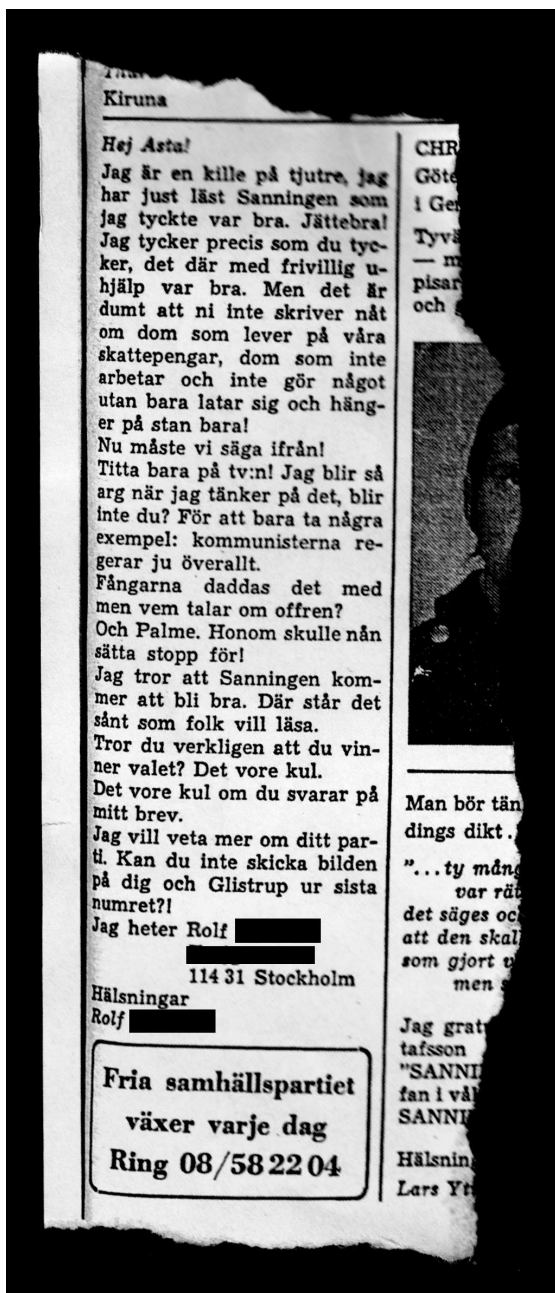
Veckans Illicka heter Eva från Skåne. Hon känner Glistrup.

ordförandeskap säger något om vilken över-talningsförmåga hon måste ha haft, i synnerhet som hennes eget parti mest var att betrakta som en enmansföreställning. För Kvällspostens utsände förklarade ett par av missnöjespolitikerna att de inte riktigt kunde komma ihåg varför de utsett henne till ordförande:

”Hon är politiskt omogen, men hon har i alla fall en ambition.”

I tidningarna beskrevs mötet som ett praktfullt fiasko. Rapporterna dagen efter var genomgående hållna i en ironisk och lätt spydig ton. Journalisterna hade alla mycket roligt åt det faktum att det var fler medierepresentanter på plats än betalande publik. Enligt Aftonbladet löste tio personer biljett till mötet, varför Glistrups planerade föredrag inställdes och ersattes av en improviserad presskonferens. Asta Gustafsson uppträdde iförd en urringad, svart klänning med silverstänk och stövlar målade med silverfärg. På frågan hur hon kommit in på den politiska banan svarade hon – lite oväntat för att komma från en Glistrup-politiker – att det berodde på ett uteblivet socialbidrag:

”Jag har betalt skatt i hela mitt liv utom en gång när jag var sjuk och gick till socialvården för att få hjälp. Då fick jag ingen hjälp.” Hon berättade också om sin ovilja mot fackföreningarna, som uppträtt



som en maffia under hennes tid som fabriksarbetare, och tvingat henne att bli socialdemokrat.

Annars pratade hon inte så mycket politik under kvällen. "Vi måste ha företagsledare som leder oss", upprepade hon mekaniskt några gånger, enligt Kvällspostens reporter. I stället var det Rolf Pettersson som utvecklade partiernas idéer om lägre skatter och den svenska grundlagens oförenlighet med FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna.

Under kvällen ställde Asta Gustafsson upp för en intervju med TV-Aktuellt. Där försökte hon efter bästa förmåga förklara Fria Samhällspartiets program. Det hon brast i variation och tydlighet tog hon igen i entusiasm och framtidsoptimism:

Reportern: Men vad innebär det nya som det Fria Samhällspartiet står för?

Asta Gustafsson: Att vi betalar mycket, mycket mindre skatt, och betalar för våra tjänster. Någonstans måste vi ta pengarna ifrån, men vi får inte bestjälja varandra.

Reportern: Men är det inte ganska enkelt att gå ut och säga att vi ska ta bort alla skatter, det är ju populärt. Men vad ska vi sätta i stället?

Asta Gustafsson: Vi måste betala för våra tjänster. Vårt samhälle måste fungera. Pengarna måste tas någonstans ifrån, men vi föra inte bestjälja varandra av att belasta den ena halvan med skatt och den andra halvan som drar nytta av detta.

Reportern: Tror ni att ni på ett sådant här program verkligen kan leva upp till den framgång som Mogens Glistrup har haft i Danmark?

Asta Gustafsson: Ja, jag är den första kvinnliga partigrundaren i landet, och jag tror att jag kommer att ha samma lycka som Mogens Glistrup i Danmark.

För fotografernas skull bjöd Asta Gustafsson upp Glistrup till en vals – utan musik. Säkert var det tänkt som en triumfatorisk dans, men till Aastas stora förtret kunde tidningarna nästa dag inte låta bli att sätta rubriker som "Sista valsen?" och "Missnöjesdans". Vad ingen av tidningarna nämner, men som Asta Gustafsson tar upp i sin memoarvolym *Grankottsgardet*, var den kaotiska stämningen under mötet, och de journalister som hon ansåg uppträdde störande. Enligt henne skapade den kommunistiske författaren P O Zennström, högljudd och berusad, tumult i lokalen med oförsämdheter och "underlivskommentarer". Kvällen avslutades dock lugnare med en trolleriföreställning, och därefter tog Asta med sig herr och fru Glistrup till hotell Carlton på samma gata för att äta middag.

Den 1 maj 1975 drog Fria Samhällspartiets verksamhet i gång på allvar. Då hölls valmöte på Sergels torg i Stockholm, och det första numret av partiorganet Sanningen kom ut. Det ryktades att Asta hade en ny internationell gäst på gång som dragplåster, men därav blev intet. Själv påstod hon sig gärna vilja se Idi Amin i Stockholm, om han bara hade varit lite mer jämställd i kvinnofrågan. Några andra invändningar mot Ugandas blodbesudlade diktator tycktes hon inte ha. Tvärtom beklagade hon att han redan var gift. Som vanligt var det omöjligt att avgöra om Asta Gustafsson var ute efter att provocera eller om hon faktiskt menade vad hon sa.

Det nya partiet fick ganska stor uppmärksamhet i media. Uppenbarligen fanns en rädsla att ett svenskt Glistrup-parti skulle nå samma framgångar som i Danmark. Den 5 maj 1975 försökte Gustaf von Platen lugna alla oroliga i en ledare i Svenska

Dagbladet. En politisk rörelse kan knappast hamna hos "en mera betryggande inkompetent och totalt omdömeslös person" än Asta Gustafsson, konstaterade han ironiskt. Att det mest verkade handla om exhibitionism från hennes sida gjorde det inte mera troligt att partiet skulle få några framgångar, ansåg han.

Partitidningen Sanningen är ett kapitel för sig. Vid en första anblick ser den ut som vilken tidning som helst med artiklar, annonser, kåserier och intervjuer – men när man tittar närmare finner man en egendomlig fokusering på, eller snarare besatthet av, Asta Gustafsson som person. Ungdomsbilder från Åland varvas med långa artiklar om hennes romaner och förtalsprocesser. Det övriga innehållet är inte mindre märkligt. Ett par av numren lockar med mjukpornografiska flickbilder, ett minst sagt överraskande inslag för att vara en partipolitisk tidning. Om Asta Gustafsson verkligen hade velat skaka av sig sitt rykte som porrkvinnna var dessa pin up-bilder kanske inte den bästa strategin. Det hjälper knappast att bildtexterna försöker anknyta till den politiska debatten. Under ett foto på en förföriskt leende kvinna med stora bröst läser vi: "Vi måste ju alla tänka på återväxten". En annan utvikiningsbild har försetts med texten: "Veckans flicka heter Eva från Skåne. Hon känner Glistrup."

Annars upptas Sanningen till stor del av artiklar om de förföljelser och trakasserier som Asta Gustafsson ansåg sig ha fått utstå. Rättegångarna mot Aftonposten och Metro-Goldwyn-Mayer refereras utförligt. I nr 3 (1975) meddelar tidningen stolt att man lyckats skaffa följetongsrättigheterna till en spännande nyckelroman, *Lokatten* av den inte helt obekante författaren Al Hamster. I samma nummer anklagar redaktionen den nyligen avslöjade Informationsbyrån (IB) för att ha avlyssnat Asta Gustafssons telefoner och läst partiets inkommande post. Paranoian grasserade på redaktionen. I en notis påstås höga LO-pampar ha hotat en kioskägare vid Norra Bantorget med att låta maffian välta omkull hans kiosk om han inte slutade sälja Sanningen:

Kioskägaren fick ställa sig på huvudet och upprepa följande ramsa 5 gånger: "Sanningen är en skittidning. Jag säljer inte sådan smörja. Det tycker jag själv också. Jag har aldrig hört talas om tidningen Sanningen. Det skulle aldrig falla mig in att sälja en tidning som Sanningen."

Sanningen hade en livlig insändarspalt, även om man stundtals kan tvivla på brevens autenticitet. Här återfanns både kända och okända namn. Utvikiningsflickan Leena Skoog – beryktad för sin påstådda romans med dåvarande kronprinsen – meddelar kort och gott att Sanningen är en kul

tidning och precis vad som behövs i politiken. En 29-årig Volvo-arbetare bosatt i Belgien förklarar kryptiskt att han tyvärr är socialdemokrat, men att "många av mina kompisar på jobbet är opolitiska och gillar ditt parti". P O Zennström erkänner att han var såväl berusad som erotiskt upphetsad när han av misstag anmälde sig som medlem i Fria Samhällspartiet.

Mest besynnerlig är den saudiarabiska oljeschejk, namngiven och försedd med porträtt, som skriver att han tycker att tidningen ser bra ut och vill beställa fem exemplar till sina kompisar. Hur han ställer sig till Aastas krav att stjäla hans pengar för att ge till u-hjälpen framgår dock inte.

Som partiorgan var Sanningen lika oförutsägbar som Asta själv. 1975 hyllade tidningen Jan Myrdal på en halvsida och beskrev honom som en Balzacs like. Det ledde till hård kritik från andra partimedlemmar, men Asta stod på sig och upprepade i följande nummer att hon såg Myrdal som en av vänsterns största gestalter. Några år senare tog Asta ställning för husockupationen i Mullvaden, inte heller det en förväntad åsikt från en missnöjespolitiker på högerkanten. Däremot hade hon ingenting till övers för kvinnorörelsen. I sina memoarer berättar hon om en fest med Grupp 8, som hon bevisat på inbjudan av sin vän Gunilla af Halmstad. Där blev hon igenkänd av medlemmar ur Lesbisk Front, som förföljde henne in i köket. En kvinnlig gynekolog stal hennes mössa innan hon lyckades fly i en taxi. Anledningen till feministernas ilska ansåg Asta vara det kvinnopolitiska manifest som hon tidigare publicerat i tidningen Sanningen:

"En kvinna måste vara kvinna och en man vara en man!"

Grupp 8 ser ut som avskalade korpar med sitt kortsnaggade hår och ofta utklädda i karl-kläder, gärna i snickerbyxor, randig skjorta och skitiga skor i syfte att likna arbetare. Grupp 8:s kvinnor tror sig vara män. Jag vill likna Grupp 8 vid gall-kor som rusar runt i hagen, bölar, stångar i buskarna och försöker betäcka varandra. Min inställning är att kvinnan vinner sin ställning och rätt på helt andra grunder. Jag tror mera å ljusa lockar, kort kjol och kvinnans förmåga att lirka till sig jämlikhet och rätt ställning både i familjen och på arbetet. Vi kan inte gå emot naturen. /.../

Jag är beredd att ta Grupp 8 rakt upp och ned på debatt om kvinnans ställning när som helst!

Gunilla Ekroth suckar när jag frågar henne om händelsen. Det var inte alls så att hon hade bjudit med Asta på mötet, förklarar hon. I själva verket var det Asta som insisterade på att följa med några kvinnor som de träffat på krogen, och som var på väg till mötet. Exakt vad som hände under kvällen kommer hon inte ihåg, men påpekar att Asta Gustafsson också kunde slåss när hon ville. Den kvinnliga gynekologen har jag inte lyckats



Jag är oljeschejk och vill gärna annonsera i Sanningen om vårt turistprojekt i SaudiArabien.

Svenskarna är tröga att göra affärer med oss i Persiska viken.

Er tidning ser bra ut och jag vill ha fem tidningar till mina kompisar.

Nicolas Chakbojof

identifiera, och hon har därför inte kunnat kommentera den påstådda mösstölden.

Det var Astas ambition att göra Sanningen till dagstidning. Till det krävdes ett bredare material, och följaktligen blandades de politiska texterna med kultur- och nöjesartiklar. Givetvis var även dessa inslag färgade av Astas helt egna syn på tillvaron. I nr 1 (1975) publicerades en recension av Sven Delblancs då fem år gamla roman *Aminne*, en osignerad sågning som här återges in extenso:

I går föll en bok ur hyllan. Den hette *Aminne* av Sven Delblanc utgiven på Bonniers. Boken förefaller vara ett mesigt hopkok på ALBERT ENGSTRÖM. Bär upp den på vinden.

Tidningen hade också ett egenhändigt hopsnickrat horoskop – ”det enda Ni kan lita på” – med högst okonventionella förutsägelser. Varje stjärntecken var försett med konkreta detaljer och handfasta råd, som oftast handlade om sex och pengar. Alla som var födda i Oxens tecken fick veta att de hade en granne som var skyldiga dem pengar och slingrade sig från betalning. De fick rådet att hota grannen med stryk. Kvinnor födda i Tvillingarnas tecken uppmanades att ta ”lilla pillret”. Skorpionen fick det oroande beskedet att deras partner skulle vara otrogna under veckan, medan Skytten upplystes om att någon ville ta deras jobb: ”Er partner däremot är det ingen som vill ha.” Astas eget stjärntecken Vågen fick rådet att iaktta försiktighet – alla är nämligen inte bra i sängen!

Asta Gustafsson hade höga förväntningar inför riksdagsvalet 1976. Minst sex mandat hoppades hon att partiet skulle få. Både Mogens Glistrup och Anders Lange hade ju lyckats komma in i sina parlament på första försöket, så varför inte Asta Gustafsson? ”Asta vinner valet -76” var den trosvissa rubriken på omslaget till det första numret av Sanningen. Nu blev det inte riktigt så. Statistiska Centralbyråns arkiv saknar uppgifter om exakt röstresultat för Fria Samhällspartiet, men enligt valmyndigheten gick 0,2% av rösterna till ”Övriga partier”. Det blev med andra ord ingen ”Asta-effekt”, och Fria Samhällspartiet avvecklade snart sin verksamhet. Därmed uppstod ett tomrum i svensk politik. Det fanns inte längre något parti för den som ville tillvarata Asta Gustafssons mänskliga rättigheter.

En epilog till historien om Fria Samhällspartiet kom några år senare när Asta Gustafsson intervjuades i radioprogrammet Lördagskväll och fick frågan om hon inte var rädd att göra sig till åtlöje när hon så självsäkert utropade sig till valets segrare.

”Nej, det kan jag aldrig göra”, svarade hon. ”Asta Gustafsson kan aldrig dra ett löjets skimmer över sig.”

TIDNINGSGIVAREN

Parallellt med sin politiska verksamhet utgav Asta Gustafsson under några år en lokal helgpublikation kallad Södermalms jultidning, som såldes för 5:- i butiker på Söder i Stockholm. Som jultidning betraktad är det nog den mest egendomliga produkt som någonsin lämnat en tryckpress. Det är lätt att föreställa sig läsarnas förvåning när de slog sig ner i fätöljen för en stunds avkopplande helgläsning, och i stället fann långa redogörelser för Asta Gustafssons lysande karriär och allmänna förtäfflighet. Södermalms jultidning innehåller

spaltmeter av skamlös självreklam. Oftast är det Asta själv som håller i pennan, men ibland har hon förmått sina vänner att skriva panegyriska hyllningar till henne. 1979 porträtteras hon av en viss Leif Eriksson under rubriken "Jag är ett geni...". Han beskriver hennes verksamhet som bildkonstnär, och konstaterar att flera bedömare placerar henne bland Sveriges tio största konstnärer. Vidare får vi veta att många offerar hela sin årspension på en tavla av denna konstens stjärna: "Eftersom hennes konst numera är en värdeinvestering blir tavlorna ett slags värde likt guldkantade aktier", avslutar han sin trosvisa framställan. Den lojale Leif Eriksson bidrar också med en entusiastisk recension av Asta Gustafssons memoarvolym *Grankottsgardet* från 1976. Boken präglas av politisk klarsyn och träffsäkra personskildringar, slår han fast. 1977 ägnar Södermalms jultidning två helsidor åt Asta Gustafssons målningar, och 1978 har signaturen "Chris" beviljats en exklusiv intervju med Asta Gustafsson om hennes intresse för asatron och medlemskap i en sekt med hundratalet medlemmar som försöker leva på vikingarnas sätt. Slutligen berättar tidningens skribent "Claesson" om hur professionella bartendrar lovsjunger Asta Gustafssons drink Hästsparken:

Man tager 4 centiliter vodka, en tesked olivolja, en knivsudd salt, 2 centiliter Ballantine och till detta 10 centiliter Tabaskosås. Omskakas väl och svepes i ett drag. En hästspark – jag garanterar!

Asta Gustafsson var dock frikostig nog att ägna något lite spaltutrymme åt andra än sig själv. I Södermalms jultidning passerar en illuster samling söderbor revy framför läsarnas ögon. I nummer efter nummer utkämpar Asta vendettor med snikna gallerister och kronofogdar, och skickar ut efterlysningar på bröder som farit vilse. Dessa notiser ger värdefulla vittnesmål om hur bohemlivet på Söder kunde gestalta sig i mitten på 70-talet. Nedan följer ett axplock notiser ur flera års jultidningar (namnen är fingerade):

Har någon sett GÖRAN NILSSON på sista tiden. Han utförde städningsjobb åt Trygg Hansa och flera försäkringsbolag. Han städade på brottsplatser och efter självmord på fina kontor och liknande. Nu är han totalt försvunnen. Vi börjar smått undra om han ligger i en sopsäck på havets botten. Upplysningar mottages tacksamt på tel. XX XX XX

Härlig varm korv finns att köpa på Brännkyrkagatan 55. Här kan Du få hyra en varm-korvlåda och bli Din egen korvgubbe ute på stan. På bilden syns korvgubbarnas Gudfader. Han heter Hans Andersson, tele XX XX XX.

Redaktionen önskar God Jul och Gott Nytt År till alla jultomtär och korvgubbar på Söder.

Har ni hört talas om mannen på Puckeln? Jag visste väl det. Han har sin lilla snusbod i ett fint äldre valv på Hornsgatspuckeln. Han börjar dagen med att alltid klaga och tycker att hans kolleger omkring honom säljer halm i stället för konst – med avundsjuka ögon tittar han ner på Hornsgatan där folket rör sig livligt omkring det förra apoteket Enhörningen. Så fort han får syn på Asta Gustafsson, skriker han:

– Stick med din gamla jultidning. Här har folk varit framme och sagt att du minsann har haft en porrklubb i min butik på 60-talet. Det stod även i tidningarna om hur du stälte ut hustrur och äkta dåliga män. Här var det människohandel. Inbilla dig inte ens att jag skulle rama in dina tavlor, så mycket du vet det, och förresten tycker jag att din gamla jultidning är pest.

– Säg om det där i rätten och du ska minsann få en

**En granne är skyldig Er peng-
ar och slingrar sig från betal-
ning. Hota med stryk.**

**Tvillingarna (22 maj—21 juni)
Kvinnliga tvillingar får inte
glömma att ta lilla pillret. Oroa
Er inte för hushållskassan.**

**Kräftan (22 juni—23 juli)
Ni har tillräckligt länge retat
er på den där "döskallen". Gör
slag i saken ring genast!**

**Lejonet (24 juli—23 aug)
Manligt lejon träffar sin älska-
rinna före onsdag. På fredag
kommer en räkning som inger
er oro.**

**Jungfrun (24 aug—23 sept)
Ta Er i akt. Veckan slutar med
ett kärleksmöte.**

**Vågen (24 sept—23 okt)
Det blåser medvind i alla segel.
Var försiktig. Alla är inte bra
i sängen. Men dagen är fin för
att skaffa nya vänner.**

nymålad tavla signerad av Asta Gustafsson i högra hörnet, din sork. (Upptecknat av Leif Eriksson).

Asta älskar i dag: kronofogde Thomas Björkman för att han har så söt näsa.

Är det någon som sett Jan Torsten Lindvall? Han är skyldig mig 6.500:- på en växel som jag har i min skrivbordslåda. Lindvall uppträder som kavaljer och skeppsmäklare. Han är nyss fyllda 50 och bor hemma hos sin mamma i närheten av Hornstull. ASTA Tel. 08/XX XX XX

Bildtext: Nu är det jul igen och julen varar intill påska. Här pågår förberedelser för BLÅKULLAFÄRD och Asta instruerar sina medhjälpare om färdväg och tidtabell till Blåkulla.

– Vi startar från Skinnarviksbergets topp kl 21.30 och med sydvästlig vind och låga moln beräknar vi vara framme i Blåkulla kl 23.45. Och kl kvart i ett väntar Djävulen på oss...

En spark i baken ger vi mannen på puckeln som inte ville rama in Astas tavlor.

Även i Södermalms jultidning skiner det politiska engagemanget igenom då och då. I december 1977 annonserade Asta Gustafsson efter frivilliga slagskämpar till en "Asta skyddsvakt", vars uppgift var att ge långhåriga hippies, ilska socialister och äggkastare ett slag på käften om de försökte sabotera hennes tal på Sergels torg den 1 maj följande år. Intresserade kunde skriva till tidningens redaktion och märka kuvertet "Bamse".

Sanningen och Södermalms jultidning var inte Asta Gustafssons enda tidningar. Under samma period utgav hon också City-Tidningen, tänkt som lokaltidning för Stockholms innerstad. Tyvärr har inte något exemplar stått att uppbringa, men enligt dem som läst tidningen handlar den mycket om Asta Gustafsson och hennes olika aktiviteter. Man skulle kunna se Asta Gustafssons tidningsverksamhet som en tidig form av bloggande. Tanken svindlar vad hon hade kunnat åstadkomma med Twitter, Facebook och andra sociala medier. Stroppiga konsthandlare, trångsynta kronofogdar och socialistiska kulturpersonligheter hade inte fått en lugn stund, den saken är klar.

Under 80- och 90-talet slog Asta Gustafsson ner på takten. På Kungliga Biblioteket finns ingen bok av henne eller Al Hamster registrerad efter 1979, då diktsamlingen *Tärnor och mäs* utkom. Det sista numret av Sanningen publicerades 1980. Hon som så länge stått i offentlighetens ljus, startat tidningar och partier, drivit processer och konstgallerier, drog sig nu undan och upphörde att vara rubrikernas kvinna. Därför väljer jag också att sätta punkt för hennes berättelse här.

– Martin Kristenson

Ekroth, Gunilla: *Gunilla af Halmstad: ett annat liv i Sverige* (Hjalmarsen & Högberg 2009)

Gustafsson, Asta: *Som tusen liljor* (Be-förl 1968)
_____: *Astas dagbok del I: Den politiska pendeln* (Förlagsstiftelsen Sanningen 1976)

_____: *Astas dagbok del II: Grankottsgardet* (Förlagsstiftelsen Sanningen 1976)

_____: *"Ur mina källor": oljemålningar 1943-1977* (Kulturstift. Tärnan 1977)

_____: *Tärnor och mäs: diktsamling* (Kulturinvest 1979)

Hamster, Al (pseud Asta Gustafsson): *Ön* (Stockholm 1965)

_____: *Silkestass* (Selg 1966)

_____: *Lokatten* (Regal 1967)

_____: *Bekännelse 67: min man E-son* (Selg 1967)

Lodenius, Anna-Lena & Larsson, Stieg: *Extremhögern* (Tiden 1994)

Lo-Johansson, Ivar: *Nunnan i Vadstena: sedeskildringar* (Bonniers 1973).

Nilsson, Karl N Alvar: *Svensk överklass och högerextremism under 1900-talet* (Federativs 2000)

DVD:

Sweden – Heaven and Hell (Klubb Super-8 2008)

Tack till Gunilla Ekroth, Kalle Lind, Anna-Lena Lodenius, Maria Quistberg, Lars Rabenius och Fredrik af Trampe för all hjälp.



**Stenbocken (22 dec—20 jan)
Ni brottas med ekonomiska
problem och kronofogden ho-
tar bakom hörnet. Släpp inte in
honom. Låtsas att Ni inte är
hemma. Ni har chansen på en
våg.**